

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

УДК 330.13

***І. Л. ЛЕОНІДОВ,**
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри політичної економії,
Національна металургійна академія України*

**ВЛАСНІСТЬ ТА ПРИВЛАСНЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ:
ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЦЕСІВ
ПІДПОРЯДКУВАННЯ**

В статті представлено підхід для обґрунтування джерел інноваційно-інформаційного виміру постіндустріалізації національної економіки України з погляду проблематики власності й привласнення. Проаналізовано умови процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту – нормативи підпорядкованості. Виявлено, що пізнання діяльності з олюднення передбачає виявлення норм її духовної, соціальної та політичної складових. З'ясовано, що мережеві процеси (генерації, формалізації та регламентації) прояву форм привласнення інтелектуального продукту відзначаються їх взаємною підпорядкованістю в руслі діяльності з уречевлення та олюднення сутнісних людських сил. Визначено характеристики взаємного підпорядкування процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту, а саме: а) економічні – наслідування, підтримування, застосування; б) соціальні – спорадичність, ситуативність, безсистемність; в) духовні – сотворіння, розроблення, воління; г) політичні – регулярність, систематичність, паралельність і взаємообумовленість.

Ключові слова: власність, привласнення, належність та набуття інтелектуального продукту, процеси прояву форми привласнення інтелектуального продукту.

Постановка проблеми. Прояв різноманітних форм привласнення інтелектуального продукту зазвичай досліджується і відособлено, і у взаємодії з власністю. В обох варіантах домінують традиції жорсткої "прив'язки" окремих форм привласнення до певних його видів з узагальненням аналізу. Доповнення такого структурування фундаментальною основою привласнення (взаємодією належності та набуття) дозволить позбутися суперечностей при висвітленні

особливостей функціонування його (привласнення) форм, специфіки породжуваних економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі для виділення типів, видів і форм власності й привласнення використовується різноманітність критеріїв: спосіб поєднання особистого та речового факторів виробництва [1, с. 23-32]; статус суб'єкта в системі відносин приналежності, володіння, розпорядження та використання об'єктів та їх організаційно-економічний прояв [2, с. 60-64]; якісні характеристики об'єкта; різні рівні суспільно-індивідуальної природи актора [3, с. 39] тощо. Одним із прикладів наведених підходів є виділення суспільного, приватного та змішаного типів привласнення; загальнонародної, колективної, трудової, приватнопідприємницької, приватної та змішаної форм привласнення; загальнодержавних, комунальних, акціонерних, кооперативних та ін. видів привласнення [1, с. 23-32].

Формулювання цілі статті. Метою статті є виявлення та розкриття характеристик взаємного підпорядкування процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Викладення основного матеріалу. З авторського погляду, еволюція поліформізму привласнення є результатом історичного процесу виокремлення в людській життєдіяльності таких складових, як уречевлення та олюднення. Діяльність з уречевлення закарбовувалася в знаряддях і предметах праці та предметах споживання. Їх привласнення еволюціонувало в тваринництві, землеробстві та ремеслі як зрушення ланцюжків цілеспрямованих дій від природно-традиційних до більш штучно-новативних. Так, інстинктивні власницькі реакції людських особин породжували в їх спільності стадний власницький інстинкт відносно кормової території. Над ним надбудовувалися зародки індивідуального і колективного привласнення сутнісних людських сил (СЛС) уречевлених у примітивних знаряддях праці та олюднених у нервовому субстраті. Таке привласнення предметів природи за допомогою предметів природи відповідало примітивним, півтваринним способам полювання, рибної ловлі, збиральництва [4, с. 14]. Індивідуально-колективна діяльність породила джерела, субстанцію людського, власницького початку. У властивих йому процесах усупільнення і відокремлення виділилися взаємопов'язані суспільний та індивідуальний початки й виникали суспільний, індивідуальний, змішаний типи привласнення. Зазначені процеси тривають по нині, а типи привласнення отримали вираз у співіснуванні й співрозвитку, у т.ч. мережевих початків, видів привласнення.

Наприклад, дослідження показують [5, с. 94], що рівнями генезису форм привласнення інтелектуального продукту є: а) індивідуальний та колективно-

суспільні типи привласнення інтелектуального продукту; б) особистий, індивідуумний, персональний, приватний види індивідуального типу привласнення інтелектуального продукту; груповий, колективний, сімейно-клановий, корпоративний, загальнонародний види суспільного типу привласнення інтелектуального продукту; колективно-індивідуальний, колективно-особистий, колективно-приватний, «влада – власність» та інші види змішаного типу привласнення інтелектуального продукту. Не викликає сумніву, що умовами відповідних типів є процеси усупільнення та відокремлення, а видів – духовна, соціальна, політична складові діяльності з олюднення.

Мережевий прояв форм привласнення інтелектуального продукту відзначається їх взаємною підпорядкованістю в руслі діяльності з уречевлення та олюднення сутнісних людських сил. Така підпорядкованість процесів прояву форм відображає проблему ролі та значення норм в олюднюючій життєдіяльності. Остання осмислюється зазвичай крізь категорії спільності, необхідності та повинності. В пізнанні олюднення «соціально-обов'язкове» є наслідуванням ідеї справедливості, що вимагає оцінки діяльності людей з позиції етично-повинного, а не тільки пошуку істини. Повинне уміщує в собі необхідність та підноситься на нею. Необхідність пізнання олюднення передбачає виявлення норм та правил його духовної, соціальної та політичної складових. Нормативне обґрунтування духовної діяльності (скажімо, з погляду справедливості, істини, краси, віри) є відносним, однак воно задає формальні властивості інтелектуальної діяльності творців. В нормах закарбовується політика держави, так як нормативи (господарські, правові та ін.) видаються державою. Спільність норм та соціальної моралі обумовлюється їх формалізацією, а відмінності полягають у формі вираження, в способах захисту від порушень тощо.

Не викликає сумніву наявність відмічених норм і в царині уречевлення та опосередкованого олюднення як економічної підпорядкованості процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту. Скажімо, такий процес привласнення як генерація детермінує регламентацію як її вихідний пункт, який «зміцнюється» через наслідування, і як джерело об'єкта належності (наприклад, при самоврядуванні). Також процес генерації породжує та постає внутрішнім, змістовним моментом і формалізації (за умов самоуправління). Самореалізація й самовдосконалення процесу генерації передбачає тотожність розвитку процесу формалізації. Останній, в свою чергу, підпорядковується процесу генерації через підтримання свого розвитку в межах діяльності уречевленої або олюдненої опосередковано. Вплив процесу регламентації на процес генерації є підкоренням об'єкту владних відносин. З іншої сторони, прояв регламентації

підтримується удосконаленням санкціонування з боку процесу формалізації.

Відмічена каузальність економічної підпорядкованості процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту виявляє специфіку під час розподілу останнього. Так, процес генерації реалізує наслідування процесів регламентації та формалізації у спрямованості складових актора на необхідну частку продукту економічної діяльності. В процесі генерації передбачається послідовне повторення на стадіях відтворення такого продукту схожих ознак регламентних правил з боку процесу формалізації. З іншого боку, процесом формалізації демонструється сприйняте від процесу регламентації продовження дій щодо вилучення корисних властивостей з продукту економічної діяльності. Це акцентує на переважанні характеристик наслідування економіко-підпорядкованості генерації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Природа регламентації як іншого процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту передбачає більший масштаб реалізації відносно інших його напрямків. Актори останніх змушені підпорядковуватися (нести додаткові втрати) процесу регламентації, що сприяє відносному збільшенню додаткового продукту економічної діяльності. Здійснення на практиці процесу регламентації обумовлює мінімальність втрат актора формалізації серед альтернативних варіантів економічної діяльності (опозиційних, опортуністичних тощо). Процес регламентації на основі асиметрії (обмеження доступу) в розподілі ресурсів щодо генерації регулює її придатність для економічної діяльності. Це віддзеркалює верховенство характеристик застосування в економіко-підпорядкованості регламентації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Підпорядкованість формалізації як наступного процесу появу форм привласнення інтелектуального продукту передбачає її підтримання з боку вже названих процесів. Властиві їм актори виражають погодження на підпорядкування процесу формалізації через прирощення надлишкової частини продукту економічної діяльності над його додатковою часткою. Сприяння процесу формалізації з боку регламентації забезпечується через порядок використання продукту економічної діяльності. В свою чергу, процес формалізації слугує опорою стабільності генерації, при регламентації правил створення продукту економічної діяльності. Зазначене демонструє домінування характеристик підтримання в економіко-підпорядкованості формалізації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Як бачимо, економіко-підпорядкованість процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту характеризується наслідуванням, підтриманням, застосуванням.

Специфіка нашого дослідження вимагає вивчення, насамперед, діяльності з олюднення сутнісних людських сил. При цьому, така олюднююча частка діяльності у взаємодії духовної, соціальної й політичної складових обумовлює відповідні особливості взаємо підпорядкування процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Відомою відзнакою духовної діяльності є переважання духовних, моральних та інтелектуальних інтересів. Їх духовний елемент фіксується в діяльності творців як єдності історичного та психологічного, часу і нації, авторського духу (культури) й умонастрою. Моральна складова іманентна діям творців у межах відповідних норм, як ідеалів обов'язковості, справедливості тощо, та форм духовного впливу (громадське схвалення, осудження та ін.). Інтелектуальна частка властива частині людей, які професійно займаються розумовою, переважно складною, творчою діяльністю, розвитком і поширенням культури.

Наведені та інші відмінності духовної діяльності обумовлюють особливості взаємо підпорядкованості процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту, що формалізуються у способах його набуття. Так, процес формалізації привласнення інтелектуального продукту притаманний складовим актора, які спроможні розпоряджатися формуванням його особистих якостей як частин надлишкового продукту духовної діяльності. Звісно, такий процес прояву форм привласнення віддзеркалюється у зв'язках підпорядкування, коли в порядку використання олюднених СЛС виражається згода на постановку їх надлишкової частини в певну форму, наприклад, успадкованих знань та умінь. Відмічені вимоги базуються на розробленні намірів, управлінських рішень, з дотримання певних поступів набуття складових продукту духовної діяльності, правочинів національного колориту такого набуття тощо. Це демонструє переважання характеристик розроблення в духовно-підпорядкованості формалізації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Регламентация як процес прояву форм привласнення інтелектуального продукту притаманна складовим актора, що наділені особливими особистими якостями – здатності й можливості визначати подальшу долю олюднених СЛС, як продукту духовної діяльності. Свідоме намагання здійснити зазначене вимагає виділення в межах надлишкового продукту частини (додатковий продукт), яка привласнюється експлуаторськими способами, скажімо, в формах відпрацювання, дарів, підношень тощо. В основі такої спроможності досягати актором наміченого є авторитет, воля, насильство, право. Прирощення олюднених СЛС частинами додаткового продукту духовної діяльності відбувається в формах вимоги: воління, веління, панування, застосування влади

(економічної). Останні відображають домінування характеристик воління в духовно-підпорядкованості регламентації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Генерація як процес прояву форм привласнення інтелектуального продукту властива тим складовим актора, які мають здатності до самостійного сотворіння особистих якостей (знання, спроможності й уміння) – олюднених СЛС, що вирізняються неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю. Звісно, це – творча діяльність, результатом якої визнається лише нова за задумом сукупність сотвореного необхідного і надлишкового продукту духовної діяльності. Однак підґрунтям підпорядкування процесу генерації є сотворіння продукту духовної діяльності за умови набуття його творцем переважно необхідної частини цього продукту. Зазначене віддзеркалює верховенство характеристик сотворіння в духовно-підпорядкованості генерації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Отже, духовно-підпорядкованість процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту характеризується волінням, розробленням, сотворінням.

В соціальній складовій життєдіяльності відмічені процеси привласнення взаємо підпорядковуються в залежності від місця актора в соціальній структурі (соціальний шар, клас, група тощо), насамперед, з погляду умов праці, побуту, відпочинку, відтворення життя людини. Підпорядкованість процесу генерації привласнення інтелектуального продукту передбачає оригінальні олюднені СЛС, які виникають і шліфуються в руслі соціальної діяльності. В останній при набутті її продукту породжуються ланцюги цілеспрямованих дій, які активуються відповідно обраному порядку або способу. Найбільш прийнятні та ефективні з них стають звичними стереотипами, зразками, що відомим способом спрямовують, регулюють, задають параметри належності частин продукту соціальної діяльності, тобто упорядковують прояв процесу генерації привласнення інтелектуального продукту. Однак, таке спрямування і регулювання є непостійним, мимовільним, явленим іноді від випадку (необхідний продукт соціальної діяльності) до випадку (частина надлишкового продукту). Тим самим, зразки виділяють спорадичні характеристики соціо-підпорядкованості генерації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Долаючи локальність і автаркію зразків, традиція сприяє більш усвідомленому хоча й не приведенному в систему підпорядкуванню процесу регламентації привласнення інтелектуального продукту. Ствердження традиції в культурно-духовних формах, вербальній трансляції закріплює їх домінування над практичними зразками [6, с. 67]. Традиція свідомо посилює сакралізацію

набуття продукту соціальної діяльності в т.ч. за допомогою титулів, ритуалів, міфів. Тепер участь у такому набутті визначається не стільки особливими якостями окремої особи, скільки фактом народження, ступенем родовитості, причетності до певного соціального шару. Поряд із цим, закріплення за соціальним статусом належності продукту соціальної діяльності посилює передумови редистрибутивного вилучення та переважно безконтрольного використання верхівкою соціального угруповання частини його надлишкового продукту. Прикладом цього є численні випадки, коли члени соціального клану і набувають, і успадковують специфічні олюднені СЛС, необхідні для виконання посадових обов'язків, що сприяє інтелектуальній замкненості клану і появі елементів «верхівкової, егалітарної» субкультури. Примноження, хоча і не приведені у систему, підпорядковуючого впливу традиції вимагає її засвоєння й наслідування. Це демонструє переважання безсистемних характеристик соціо-підпорядкованості регламентації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Розвиток продуктивних сил у нових, непідвласних традиціям, формах, все більш віддаляється від культурно-духовних традицій, що їх породили. Останні починають відображатися й осмислюватися через свої опосередковані форми. Вони менш піддатливі природно-традиційному ритму й впливу бо є більш "штучні", а тому придатніші до підпорядкування формалізації привласнення інтелектуального продукту. Втім, правила удосконалення традицій з властивим санкціонуванням зразків і є одним із способів такого підпорядкування. Правила диктують порядок набуття і належності необхідної та надлишкової частин продукту соціальної діяльності в залежності, скажімо, від місця актора в соціальному шарі. З одного боку, вказані СЛС передаються у спадщину, регламентують порядок відповідної належності та сприяють таким чином закріпленню за представником соціального шару і його нащадками раз зайнятого місця. З іншого боку, наявність вказаних якостей робить їх володаря актором взаємоположного набуття частини надлишкового продукту і відповідних цьому особистих олюднених СЧС – особливих знань, спроможностей, умінь. Втім, правила, зазвичай, є обмеженими певними умовами, тобто відносяться до окремої ситуації підпорядкування формалізації привласнення інтелектуального продукту. Зазначене акцентує на прерогативах ситуативних характеристик соціо-підпорядкованості формалізації як процесу прояву форми привласнення інтелектуального продукту.

Звідси, соціо-підпорядкованість процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту характеризується як спорадична, ситуативна, безсистемна.

В політичній діяльності переважно реалізуються інтереси суспільних класів, партій, та інших класових організацій і суспільних угруповань, взаємо підпорядкування яких визначається суспільним устроєм та структурою належності продукту діяльності. Це демонструє перехід від спорадичних, ситуативних, безсистемних (наприклад, при військовій демократії) до регулярних форм підпорядкування (влада економічно сильних при усвідомленні, захисті, реалізації ними інтересів).

Відмічена політико-підпорядкованість розкриває свою специфіку й відносно процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту. Так, процес генерації його привласнення обумовлений належністю необхідного продукту політичної діяльності в структурі прирощених олюднених СЛС. Зрозуміло, що в цих умовах взаємообумовленість процесу генерації привласнення інтелектуального продукту з боку процесів регламентації та формалізації залежить від створення надлишкового продукту політичної діяльності. Однак, паралельне з цим прирощення олюднених СЛС актора політичної діяльності частиною її надлишкового продукту сприяє спрямуванню процесу генерації на постійне вдосконалення здібностей та розширення навичок й умінь творця, придатних до використання у політичній діяльності на перспективу. Втім, важко перебільшити значення характеристик паралельності та взаємообумовленості політико-підпорядкованості генерації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Регламентації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту властиві пріоритети зведення взаємовідносин між суб'єктами суспільного життя до їх цілісності, спільності. Цьому сприяє належність продукту політичної діяльності з позиції «держальника долі речі». Оскільки остання вимагає реалізацію рівномірну і постійну, через певні проміжки часу, остільки актори процесів генерації та формалізації змушені відповідно підпорядковувати на користь актора процесу регламентації додаткову частину відміченого продукту. Така політико-підпорядкованість неможлива без примусу, вольових зусиль та впливів, що базується на асиметрії політичної свідомості, політико-правових нормативів тощо. Звісно, процес регламентації привласнення інтелектуального продукту передбачає підпорядкованість інших його процесів через регулярне засвоєння й наслідування останніми першого в сфері державної влади, її устрою й функціонування її суб'єктів. Це демонструє переважання характеристик регулярності в політико-підпорядкованості регламентації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

З процесом формалізації привласнення інтелектуального продукту пов'язані пріоритети процесу регламентації щодо розробки перспективних

цілей та моделей суспільно-політичного розвитку суспільства і держави. Підпорядкування належності продукту політичної діяльності має прояв в структурі визначення норм використання його необхідної та надлишкової частин політичними організаціями, інститутами влади та ін. Послідовність і постійна повторюваність такого підпорядкування обумовлені рівнем політтехнологій, спеціалізації, кооперації, кваліфікації акторів. Наслідуючи певну систему, політико-підпорядкованість формалізації як процес привласнення інтелектуального продукту проявляється шляхом приведення техніко-, соціально-економічних відносин у суспільному виробництві до наміченого рівня. Систематичність такого підпорядкування процесу формалізації передбачає обмеження належності процесу генерації рамками необхідного продукту політичної діяльності та зменшення перешкод для належності процесу регламентації стосовно додаткової частки цього продукту. Виявляється провідна роль систематичності в політико-підпорядкованості формалізації як процесу прояву форм привласнення інтелектуального продукту.

Як бачимо, політико-підпорядкованість процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту характеризується як систематична, регулярна, паралельна і взаємообумовлена.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Проведений нами аналіз процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту дозволяє стверджувати наступне. Рівнями генезису форм привласнення інтелектуального продукту є: а) індивідуальний та колективно-суспільні типи привласнення інтелектуального продукту; б) особистий, індивідуумний, персональний, приватний види індивідуального типу привласнення інтелектуального продукту; груповий, колективний, сімейно-клановий, корпоративний, загальнонародний види суспільного типу привласнення інтелектуального продукту; колективно-індивідуальний, колективно-особистий, колективно-приватний, «влада – власність» та інші види змішаного типу привласнення інтелектуального продукту. З'ясовано, що умовами відповідних типів є процеси усупільнення та відокремлення, а видів – духовна, соціальна, політична складові діяльності з олюднення. Мережеві процеси (генерації, формалізації та регламентації) прояву форм привласнення інтелектуального продукту відзначаються їх взаємною підпорядкованістю в руслі діяльності з уречевлення та олюднення сутнісних людських сил. Зазначене розкриває відповідні характеристики взаємного підпорядкування процесів прояву форм привласнення інтелектуального продукту, а саме: а) економічні – наслідування, підтримування, застосування; б) соціальні – спорадичність, ситуативність, безсистемність; в) духовні – сотворіння,

розроблення, воління; г) політичні – регулярність, систематичність, паралельність і взаємообумовленість.

Список використаної літератури

1. Економіка підприємства: підручн. / За заг. ред. Л.Г. Мельника. – Суми : Університетська книга, 2012.
2. Мандыбура В.Е. Системно-формационная трансформация института собственности // В.Е. Мандыбура / Вопросы политической экономии. – 2013. - № 4. – С. 54-86.
3. Нариси теорії національної економіки. Монографія / За ред. В.М. Тарасевича. – Дніпропетровськ: Січ, 2015. – 322 с.
4. Океанова З.К. Экономическая теория: Учеб. 4-е изд., перераб. и доп. - М.: "Дашков и К0", 2008. - 652 с.
5. Інноваційно-інформаційна економіка: зміст, динаміка, регулювання: монографія / Тарасевич В.М., Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро: ПМП «Економіка», 2018. – 352 с.
6. Тарасевич В.Н. Институциональная эволюция: от протоинститутов – к институтам / В.Н. Тарасевич // Экономическая теория. –2005. – № 2. – С. 64-79.

References

1. Mel'nik, L.G. (2012), *Ekonomika pidpriemstva: pidruchnik* [Economy of enterprise: textbook], Universitets'ka kniga, Sumi, Ukraine.
2. Mandybura, V.E. (2013), “System-structure transformation of ownership institute”, *Voprosy politicheskoy ekonomii*, vol. 4, pp. 54-86.
3. Tarasevich, V.N. (2016), *Narisi teoriji nacional'noji ekonomiki. Monografiya* [Essays of theory of national economy. Monograph], Sich, Dnipropetrovs'k, Ukraine.
4. Okeanova, Z.K. (2008), *Ekonomicheskaya teoriya. Uchebnyk* [Economic theory. Textbook], Dashkov i K0, Moscow, Russia.
5. Tarasevich, V.M., Bilotserkivets, V.V., Zavorodnia, O.O., Lebedeva, V.K. (2018), *Innovacijno-informacijna ekonomika: zmist, dinamika, reguljuvannja: monografiya* [Innovative-informative economy: content, dynamics, regulation: monograph], Ekonomika, Dnipro, Ukraine.
6. Tarasevich, V.N. (2005), “Institutional evolution: from proto-institutes to the institutes”, *Ekonomicheskaya teoriya*, vol. 2, pp. 64-79.

Leonidov I., Ph.D. in Economics, Associate Professor, National Metallurgical Academy of Ukraine

Ownership and appropriation of intellectual product: characteristics of subordination processes

The approach for proving of sources of innovative-information measurements of post-industry of national economy of Ukraine from the point of view of problems of ownership and appropriation is presented in article. The conditions of processes disclosing of forms of appropriation of intellectual product, such as norms of subordination, are analyzed. The cognition of humanization activity is an inseparable from discovery of norms her of spiritual, societal and political components was educed. The network processes (generations, formalizations and regimentation) disclosing forms of appropriation of intellectual product, what has characteristics them of mutual subordination in the process of activity as materialization and humanization of essential human forces, was found out. Characteristics of mutual subordination of processes disclosing of forms of appropriation of intellectual product was defined, namely: a) an economic is an imitation, encouragement, exploitation; b) a societal is sporadic, situational, unsystematic; c) a spiritual is creation, elaboration, preference; d) a political is regularity, systematic, parallelism and mutual conditionality.

Key words: ownership, appropriation, belonging and acquisition of intellectual product, the processes disclosing of forms of appropriation of intellectual product.

Леонидов И. Л., к.э.н., доцент, Национальная металлургическая академия Украины

Собственность и присвоение интеллектуального продукта: характеристики процессов подчиненности

В статье представлен подход для обоснования источников инновационно-информационного измерения постиндустриализации национальной экономики Украины с точки зрения проблематики собственности и присвоения. Проанализированы условия процессов проявления форм присвоения интеллектуального продукта – нормы подчиненности. Выявлено, что познание очеловечивающей деятельности предполагает раскрытие норм ее духовной, социальной и политической составных. Выяснено, что сетевые процессы (генерации, формализации и регламентации) проявления форм присвоения интеллектуального продукта определяются их взаимной подчиненностью в русле деятельности по овеществлению и очеловечиванию сущностных человеческих сил. Определены характеристики взаимной подчиненности процессов проявления форм присвоения интеллектуального продукта, а именно: а) экономические – подражание, поддержание, применение; б) социальные – спорадичность, ситуативность, бессистемность; в) духовные – сотворение, разработка, предпочтение; г) политические – регулярность, систематичность, параллельность и взаимообусловленность.

Ключевые слова: собственность, присвоение, принадлежность и обретение интеллектуального продукта, процессы проявления формы присвоения интеллектуального продукта.